

Open-book online hallgatói tevékenység az MI korában

Biró Tamás

A pandémia „hóskorában”, 2020-ban vettem át a kétféléves *Zsidó vallás és kultúra* kurzust, amelynek célja bevezetést nyújtani a judaizmus alapfogalmaiba, hétköznapijaiba, a szokásokba, ünnepekbe, az átmeneti rítusokba és az étkezési előírásokba. 2020 szeptemberében megháromszorozódott az érdeklődés az online követhető előadás iránt. A megörökölt elvárásrendszer – beszámolók olvasmányélményekről és zsinagógalátogatásokról – kivitelezhetetlennek tűnt ekkora létszám mellett. De a Covidal összefüggő lezárások amúgy sem tették volna lehetővé azt, hogy a hallgatók személyes élményeket szerezzenek zsinagógákban, zsidó közösségekben. A szükségből erényt faragva, hetente benyújtandó online kvízeket adtam a hallgatóknak, majd egy más jellegű online kvízvizsgálattal zártam a félévet. Az így kidolgozott kurzust azóta is tartom, évről évre továbbfejleszttem.

Mivel a puskázást kizárni nem tudtam, a feladatokat és a vizsgát is open-book jellegűnek terveztem meg: „bármely nem humán segédeszköz használható” – hirdetem a hallgatóknak. Igen, használhatják az előadások ppt-it, a szakirodalmat, sőt bátran guglizhatnak is. A vizsgákat az elmúlt években a Digitális Jólét Centrum számítógéptermeiben tartom (kivéve, ha azok a téli vizsgaidőszakban nem foglalhatóak), hogy vizsga közben a képernyőikre rálássak, és a chatben, emailben érkező humán segítséget kizárhassam (minimalizálhassam).

Az elmúlt években azonban felmerült, hogy a „bármely nem humán segédeszköz” kifejezés kiterjed-e a nagy nyelvi modelleken (LLM) alapuló mesterséges intelligenciára is. 2022 végén, 2023-ban még eltanácsoltam a hallgatókat ezek használatától, mert azokat „nem az én kurzusom anyagán” tanították, így azok nem feltétlenül adnak jó válaszokat. És valóban, a nyelvi furcsaságok mellett (magyartalan megfogalmazás, az idegen nyelvű forrásokból származó kifejezések érezhetően analógiás, de nem standard „magyarítása”), feltűnő volt az is, ha egy hallgató nem a kortárs tudományos, hanem (nyilván a tanítókorpuszban felülreprezentált) ismeretterjesztő, elavult vagy vallásos források szemléletét adta vissza. Helyenként a MI beugrott azokba a csapdába, amelyeket állítottam neki. Az MI alkalmazását természetesen nem tudtam bizonyítani, ezért azt szankcionálni se akartam, de a rossz válaszokért, a kurzuson tanult szemlélet és terminológia hiányáért pontokat vonhattam le.

Azonban a technológia rohamos fejlődésével egyáltalán nem garantált, hogy ezek a trükkök 2025-ben és az azt követő években is működni fognak. A dilemmáimat azzal oldhatom fel, ha megfogalmazom a kurzus tanulási céljait a heterogén hallgatóság különböző szegmenseire nézve (szakos, minoros és a kurzust szabadon választható közismereti kurzusként felvevő hallgatók); majd tisztázom, milyen funkciót töltenek be a feladatok és a vizsga a tanulási folyamatban. Prezentációmban amellet fogok érvelni, hogy jól kidolgozott feladatok esetén a modern technológia alkalmazása – legyen szó keresőmotorról vagy nagy nyelvi modellekről – hozzájárulnak a valódi tanulási célok eléréséhez. Ha nem a lexikális tudás bemagolása a cél, hanem egy olyan összkép elsajátítása, amelyen belül „tudja, hogy mit nem tud”, és annak utána tud nézni a megfelelő eszközök segítségével, az *life-long learning* jegyében, akkor a nagy nyelvi modellek alkalmazása éppúgy nem tekintendő csalásnak, mint a keresőmotoroké.

Egy késő 20. századi vicc szerint „a diáknak mindent tudnia kell, a tanársegédnek azt kell tudnia, hol a könyve, és a professzornak azt kell tudnia, hol a tanársegédje.” Szeretném remélni, hogy a hallgatók következő generációja már nem fogja érteni ezt a viccet.

Az előadásomat a *Zsidó vallás és kultúra* c. kurzus különböző tanulási tevékenységeiről készített képernyőfotókkal fogom illusztrálni.